

ВПЛИВ ДІЯЛЬНОСТІ МОНОПОЛІЙ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Мерзлікіна Ю.М., Александров В.В.

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

Монополії відіграють вагомий роль у соціально-економічному розвитку будь-якої країни. Величезні монополісти роблять вагомий внесок у ВВП держави, забезпечують конкурентоспроможність національної економіки. Великі корпорації ефективніші за середні і дрібні не тільки тому, що домінують на ринку, але і з чисто виробничих міркувань: завдяки «ефекту масштабу», економії витрат, контролю за внутрішньою інфраструктурою, стандартизованому управлінню. Але, з іншого боку, можна сказати, що монополії блокують конкуренцію - вони заради прибутку можуть підвищити ціну, оскільки ціни на продукцію встановлюються значно вищі, ніж середні витрати на виробництво, то в наслідок відбувається застій НТР, бо підприємству-монополісту не вигідне впровадження новітніх розробок. Монополії ведуть до занепаду малий та середній бізнес; за рахунок власних засобів масової інформації впливають на свідомість населення у необхідному їм напрямі, а також здійснюють тиск на Уряд держави у пошуках неправомірних пільг та привілеїв, тощо.

З перших років існування Україна має ціль мінімізувати вплив монополій на економіку держави та створити умови для створення та розвитку ринкової економіки. У рейтингу конкурентоспроможності країн у 2015 році Україна посідає 79-у позицію. На сьогоднішній день підприємства-монополісти, сконцентровані в таких традиційних галузях, як видобуток природних копалин, енергетика, видобуток та переробка нафти і газу. Згідно з методикою Антимонопольного комітету України, монополіст – це фірма, частка ринку якої більше 35%. Самі монополізовані ринки України: паливно-енергетичний комплекс, транспорт і зв'язок. Згідно даних Антимонопольного комітету конкуренція в транспорті і зв'язку - 14,8 %, в ПЕК конкуренція становить 28 %. Галузями в яких присутня конкуренція є торгівля з показником 72,3 %, гірничо-металургійний комплекс - 56 %, агропромисловий комплекс - 69,5%, машинобудування - 46,1 %. На сьогодні 37,2 % товарів реалізуються в умовах повної або майже повної відсутності конкуренції .

Аналізуючи діяльність монополій, можна прийти до висновку, що вони можуть приносити користь тільки при досконалому антимонопольному законодавстві. Тому необхідно покращувати регулювання діяльності монополістів за рахунок: проведення більш ефективної антимонопольної політики, яка полягає в забезпеченні умов конкурентоспроможності продукції та послуг; усунення перешкод для входження на ринки нових підприємств; моніторингу рівня цін; створення сприятливого режиму для розвитку підприємств. В іншому випадку монополії стають тягарем, який здатний привести економіку держави у глибоку кризу.